

دانشگاه علوم و فنون قرآن تهران

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن

موضوع:

بررسی راهکارهای فراگیر نمودن آموزش های قرآنی و معارف در بین جامعه هدف

(خانواده های شاهد و ایثارگر استان تهران)

استاد راهنما:

دکتر علی غضنفری

استاد مشاور:

دکتر محمد دولتی

نگارنده:

سعیده الوان

بهمن ماه ۹۰

چکیده

مسئله اصلی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته، خواسته‌ی مشروع خانواده‌های شاهد و ایثارگر در مورد فراگیری قرآن کریم برای رسیدن به قلّه‌ی امنیت اعتقادی، اخلاقی و روانی است که اولاً بتوانند ادامه دهنده‌ی راه شهیدان عالی مقام باشند و ثانیاً در گذر ایام و پیچ و خم زندگی روز مره به آرامش ناشی از معرفت قرآنی برسند. از فرایند پاسخ‌های روشن و صریح نمونه‌های آماری جامعه هدف به پرسش‌نامه، این چنین بر می‌آید که بهترین راه حلّ منطقی که منتج به نتیجه مثبت شود، همانا واگذاری کار ارزشمند آموزش قرآن در رشته‌هایی از جمله: روخوانی و روانخوانی قرآن در بدو امر و آموزش ترجمه و مفاهیم و تفسیر قرآن در مرحله دوم و در مرحله سوم و متعاقب آن رشته‌های حفظ، تجوید، قرائت تخصصی و نهایتاً علوم قرآنی به موسسات خصوصی (تحت نظارت بنیاد) می‌باشد تا در اسرع وقت به مرحله اجرا در آمده و عملیاتی گردد. در پایان این تحقیق میدانی به نتایج مهمی که همانا علاقه‌ی وافر خانواده‌های شاهد و ایثارگر به فراگیری آموزش‌های قرآنی از سویی و از دگر سوی، مشکلات فراوان در مسیر ترویج فرهنگ قرآن و معارف اسلامی و نیز ضعف مسئولین فرهنگی بنیاد شهید و امور ایثارگران و قصور ایشان اشاره شده است که این نتیجه از ناخرسندی حاصل از تلاش‌های کنونی در امر ترویج فرهنگ قرآن توسط بنیاد شهید و امور ایثارگران به دست آمده است.

قابل ذکر است که با این تحقیق جامع و میدانی، جنبه‌های مجهول و مبهم مسئله، میزان علاقه‌مندی جامعه هدف، ضرورت و دامنه‌ی انجام آموزش‌های قرآنی و راه‌کارهای عملی فراگیر نمودن آموزش‌های مذکور به طور روشن بر اساس مبانی قرآنی این مسئله و پاسخ‌های جامعه‌ی هدف مشخص شده و می‌تواند سند متقنی برای برنامه‌ریزی فرهنگی و قرآنی بنیاد شهید و امور ایثارگران باشد ان شاءالله.

کلید واژه: قرآن، تبلیغ، خانواده‌های شاهد، خانواده‌های ایثارگران، بنیاد شهید و امور ایثارگران استان تهران

فهرست مطالب

کلیات تحقیق

- ۱.....مقدمه
- ۲.....تعریف جامعه هدف
- ۲.....بیان مسئله
- ۳.....پرسش های تحقیق
- ۴.....فرضیه های تحقیق
- ۵.....پیشینه ی موضوع
- ۵.....اهمیت موضوع
- ۶.....جنبه های نوآوری
- ۶.....اهداف پژوهش
- ۶.....روش پژوهش
- ۷.....روش اجرا و جمع آوری اطلاعات
- ۷.....جامعه آماری
- ۸.....ابزار اندازه گیری پژوهش
- ۸.....نحوه اجرای پرسش نامه
- ۸.....چگونگی تحلیل داده ها
- ۹.....روایی و پایایی پرسش نامه
- ۱۲.....محدودیت های پژوهش

فصل اول: مبانی گسترش فرهنگ قرآنی

- مقدمه..... ۱۴
- ۱-۱- اهمیت تعلیم قرآن..... ۱۵
- ۱-۲- تا می توانی قرآن بخوان..... ۱۵
- ۱-۳- پاداش قاری قرآن..... ۱۵
- ۱-۴- مقام قاری قرآن..... ۱۶
- ۱-۵- زمان و مکان تلاوت قرآن..... ۱۷
- ۱-۶- قرائت روزانه قرآن..... ۱۸
- ۱-۶-۱- محدود نشدن تلاوت قرآن به زمانی خاص..... ۱۸
- ۱-۶-۲- مقدار قرائت روزانه..... ۱۹
- ۱-۷- انس با قرآن..... ۲۰
- ۱-۷-۱- معنای لغوی انس و کاربرد انس با قرآن در روایات..... ۲۰
- ۱-۷-۲- موانع انس با قرآن..... ۲۲
- ۱-۷-۳- قدم های نخستین در راه انس با قرآن..... ۲۵
- ۱-۷-۴- راهکارهای تقویت انس با قرآن..... ۲۷
- ۱-۸- تدبیر در قرآن..... ۲۹
- ۱-۸-۱- معنای تدبیر..... ۳۱
- ۱-۸-۲- معنای تعقل..... ۳۲
- ۱-۸-۳- تفکر..... ۳۲

- ۳۳.....۱-۸-۴-مراد ما از تدبیر.....
- ۳۴.....۱-۸-۵-اقسام تدبیر در قرآن.....
- ۳۶.....۱-۸-۶-چند اصل اساسی در حوزه متدبیر در قرآن.....
- ۳۸.....۱-۸-۷-چند اصل اساسی در حوزه محتوای قرآن.....
- ۳۹.....۱-۸-۸-راه های افزایش تدبیر در قرآن.....
- ۳۹.....۱-۸-۸-۱-طراحی سؤال.....
- ۳۹.....۱-۸-۸-۲-دقت در ترجمه های معتبر.....
- ۴۰.....۱-۸-۹-پاسخ دادن.....
- ۴۲.....۱-۸-۱۰-موانع فهم و تدبیر در قرآن.....
- ۴۳.....۱-۸-۱۱-نمونه عملی تدبیر.....
- ۴۵.....۱-۹-مهجوریت قرآن.....
- ۴۶.....۱-۹-۱-مهجوریت قرآن در تلاوت.....
- ۴۷.....۱-۹-۱-۱-آداب تلاوت.....
- ۴۹.....۱-۹-۲-مهجوریت قرآن در گوش دادن.....
- ۵۰.....۱-۹-۳-مهجوریت قرآن در به خاطر سپاری.....
- ۵۱.....۱-۹-۴-مهجوریت قرآن در تدبیر.....
- ۵۲.....۱-۹-۵-مهجوریت قرآن در تفسیر.....
- ۵۳.....۱-۹-۶-عوامل مهجوریت قرآن.....
- ۵۳.....۱-۹-۶-۱-دریافت ناقص از عظمت قرآن.....
- ۵۴.....۱-۹-۶-۲-پیروی از هوای نفس.....

- ۱-۹-۶-۳-جاذبه های مادی و دنیوی.....۵۴
- ۱-۹-۶-۴-ابلیس.....۵۵
- ۱-۹-۶-۵-ناشناخته ماندن جایگاه قرآن در زندگی.....۵۵
- ۱-۹-۶-۶-ضعف در نظام آموزشی.....۵۶
- ۱-۹-۶-۷-کمبود ترجمه و تفسیر های روان و همه فهم.....۵۶
- ۱-۹-۶-۸-کم توجهی به مسابقات و برگزیدگان قرآنی.....۵۶
- ۱-۹-۶-۹-علل مهجوریت قرآن از دیدگاه امام راحل.....۵۷
- ۱-۹-۷-۷-پیامدهای مهجوریت قرآن.....۵۹
- ۱-۹-۷-۱-دور شدن از جامعه آماری.....۵۹
- ۱-۹-۷-۲-ترویج منکرات.....۶۰
- ۱-۹-۷-۳-مهجوریت پیروان قرآن.....۶۰
- ۱-۹-۷-۴-بیگانه شدن جامعه با قرآن.....۶۱
- ۱-۹-۷-۵-اختلاف و تفرقه در میان مردم.....۶۱
- ۱-۹-۷-۶-گمراهی مردم.....۶۱
- ۱-۹-۷-۷-تسلط بیگانگان.....۶۱
- ۱-۹-۷-۸-مجازات الهی.....۶۲
- ۱-۹-۸-راه های زدودن مهجوریت از قرآن.....۶۳
- ۱-۹-۸-۱-الگو بودن قرآن در تمام ابعاد زندگی.....۶۳
- ۱-۹-۸-۲-تصحیح فرهنگ استفاده از قرآن.....۶۴
- ۱-۹-۸-۳-توجه به معانی و مفاهیم.....۶۵

- ۶۵.....۱-۹-۸-۴-عمل کردن دست اندرکاران قرآن به دستورات قرآن.....
- ۶۶.....۱-۹-۸-۵-دعوت افراد جامعه به تدبیر و اندیشه در قرآن.....
- ۶۷.....۱-۹-۸-۶-نگاه ویژه آموزش و پرورش به درس قرآن.....
- ۶۸.....۱-۹-۸-۷-توجه خاص مراکز علمی-فرهنگی به مباحث قرآنی.....
- ۶۸.....۱-۹-۸-۸-محور قرار دادن قرآن در سخنرانی ها.....
- ۶۸.....۱-۱۰-چگونه قرآن را وارد زندگی مردم کنیم؟.....
- ۶۹.....۱-۱۰-۱-بیان برداشت هایی از قرآن.....
- ۶۹.....۱-۱۰-۲-برگزاری نمایشگاه ها جشنواره و مسابقات قرآنی.....
- ۶۹.....۱-۱۰-۳-استفاده از داستان های قرآنی.....
- ۶۹.....۱-۱۰-۴-وبلاگ نویسی قرآنی.....
- ۶۹.....۱-۱۰-۵-ارائه روش های نوین تفسیر قرآن.....
- ۶۹.....۱-۱۰-۶-توصیه و تشویق به تلاوت روزانه قرآن.....
- ۷۰.....۱-۱۰-۷-بخاطر سپاری آیات قرآن.....
- ۷۰.....نتیجه گیری فصل اول.....

فصل دوم: روش های آماری و تجزیه و تحلیل داده ها

- ۷۲.....مقدمه.....
- ۷۳.....۲-۱-آمار توصیفی.....
- ۷۵.....۲-۲-جدول فراوانی.....
- ۷۷.....۲-۳-تحلیل سوالات پرسش نامه.....

۱۱۹.....۴-۲-تحلیل فرض های پژوهش.....

۱۱۹.....۱-۴-۲-موضوع اول.....

۱۲۱.....۲-۴-۲-موضوع دوم.....

۱۲۵.....۳-۴-۲-موضوع سوم.....

۱۳۰.....۴-۴-۲-موضوع چهارم.....

۱۳۱.....نتیجه‌ی بررسی فرضیه ها.....

۱۳۳.....**نتیجه گیری نهایی**.....

۱۳۵.....**ارائه پیشنهادها**.....

۱۳۷.....**منابع و مآخذ**.....

۱۴۲.....**پیوست**.....

در غروب غمبار انسانیت و در عصر هجمه‌ی اندیشه‌های باطل و دوره‌ی غریبی انسان و زمانه دلتنگی‌ها و اضطراب‌های ناشی از آبادی دنیای مادی ﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ﴾ روم/۷ «از زندگی دنیا ظاهری را می‌شناسند و آن‌ها از آخرت بی‌خبرند» با توسعه و رونق بازار فناوری دانش و غفلت از معنویت، آرامش، ذکرالله، تعالیم رهایی بخش انبیاء، آزادی معنوی و تفسیر روحانی از جهان هستی و مهجور گرفتن قرآن کریم، بر آن شدم تا در اجرای انجام وظیفه تعلیمی (نوشتن پایان‌نامه کارشناسی ارشد) و وظیفه الهی و اخلاقی و احساس دینی که نسبت به خانواده‌های معظم شاهدو ایثارگر داشتم که به فرموده معمار بزرگ اندیشه‌ی قرآنی عصر حاضر، امام راحل علیه السلام، چشم و چراغ ملتند، و به سبب دغدغه‌هایی که ذهن بنده را به سبب آن که خود نیز عضو کوچکی از خانواده‌ی بزرگ ایثارگران هستم مشغول کرده بود، به بررسی مبانی اشاعه فرهنگ غنی و انسان ساز قرآن کریم و ارائه راه کارهای عملی آموزش آن در بین خانواده‌های شاهد و ایثارگر پرداخته و با تحقیقی میدانی و سؤالاتی شفاف، با وضوح هرچه تمام تر به این مهم دست یابم و برای ترویج آموزه‌های قرآنی در جامعه‌ی هدف راهکارهایی را مستند به پاسخ‌های حاصله، ارائه داده و ره توشه‌ای برای عملیاتی کردن آن در بنیاد شهید و امور ایثارگران فراهم گردد، لذا با رهنمودهای اساتید دلسوخته و مسئول این رشته از جمله استاد راهنما و مشاور این رساله و نیز اساتید رشته آمار و روانشناسی، توانستم پرسش‌نامه‌ای را که دارای اعتبار و روایی لازم باشد، تهیه نموده و ضمن مصاحبه حضوری با تعدادی از افراد جامعه‌ی هدف و تشریح هدف مقدس این تحقیق، مع الأسف عده‌ی زیادی از این عزیزان در مقام اعتراض به عملکرد مسئولان بنیاد از پذیرش و تکمیل فرم‌ها امتناع نمودند و نهایتاً موفق به تکمیل ۱۳۸ پرسش‌نامه شدم و آن‌گاه پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش علمی و با استفاده از علم آمار و پیمایش نظرات و گزینه‌ها به لطف خدای بزرگ موفق شدم که برای سؤالات مطروحه پاسخ‌های مناسبی تهیه کنم تا در پس این یافته‌های علمی، مسئولان بنیاد با برنامه‌ریزی دقیق، برای تحقق نیازهای خانواده‌های معظم شاهد و ایثارگر اهتمام ورزند و به خواسته‌های مشروع این عزیزان پاسخ دهند.

تعریف جامعه هدف

جامعه ی هدف این تحقیق، خانواده های معظم شاهد و ایثارگر استان تهران می باشند که از میان این عزیزان آن دسته از افرادی که در فعالیت های فرهنگی و قرآنی بنیاد مشارکت داشته اند جدا شده و ۱۳۸ نفر از ایشان با توجه به محدودیت های زمانی و مکانی و نیز مشکلاتی که بر سر راه آن قرار داشت، به عنوان نمونه ی تصادفی این تحقیق انتخاب گردیده‌اند.

تعریف شهید و ایثارگر

الف-ایثارگر: ایثار در لغت به معنای برگزیدن، عطا کردن، غرض دیگران را بر غرض خویش مقدم داشتن، منفعت غیر را بر مصلحت خود مقدم داشتن است، ایثار در همه مکتب ها و فرهنگ ها وجود دارد ولی در اسلام مفهوم آن از یک برتری خاصی برخوردار است و هر تلاش و فداکاری و بخششی را ایثار نمی-گویند بلکه ایثار در اسلام دارای پیش زمینه ای چون اخلاص در راه خدا بودن دارد^۱ از این رو به شخصی که در راه خدا و با اخلاص فداکاری می کند و منفعت دیگران را بر مصلحت خویش مقدم می دارد ایثارگر می گویند.

ب-شهید: شهادت یعنی مجموعه باورها، آگاهی ها، آداب و اعتقادات و اعمالی که موجب وصول انسان به عالی ترین درجه کمال، یعنی مرگ آگاهانه در راه خدا می شود.^۲

بیان مسئله

الف) معرفی مسئله، تشریح ابعاد و حدود آن:

به طور قطع و یقین یکی از بهترین راهکارهای اقناع نظری و اشباع صادق جامعه هدف، اشاعه فرهنگ غنی و انسان ساز قرآن است تا فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه اسلامی جاری گردد و در هنگام خطر، اقبال به این فرهنگ، مُمِدِّ بقای نظام اسلامی و اسباب ترغیب، تشویق و تهییج جوانان برای دفاع از جمهوری اسلامی ایران باشد که با انجام تحقیقی میدانی ابعاد این مسئله (آموزش و اشاعه فرهنگ قرآن) در استان تهران، مورد مذاقه، بررسی و تحلیل و ارزیابی قرار می‌گیرد که جامعه آماری این پژوهش به صورت نمونه‌های تصادفی از اعضای خانواده‌های شاهد، ایثارگر و آزاده ای که در فعالیت‌های قرآنی بنیاد مشارکت دارند و

۱- دبیر خانه شورای هماهنگی نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت www.farhangeisar.com

۲- همان

قرآن‌پژوهان موسسه قرآنی هدی، که این موسسه علاوه بر آموزش عمومی، وظیفه آموزش به خانواده های شهدا و ایثارگران را نیز به عهده دارد، می‌باشد؛ سپس اطلاعات به دست آمده در اختیار بنیاد و مراکز خصوصی آموزش قرآن، طرف قرارداد با بنیاد قرار خواهد گرفت و اجرایی خواهد شد، که می‌توان از جمله اهداف این پژوهش به ایجاد بستر مناسب برای برنامه‌ریزی کلان و بلند مدت سازمان و واگذاری آموزش‌های قرآن به مؤسسات قرآنی خصوصی و متخصص و همچنین کمک به اتخاذ تصمیم‌های مناسب برای خدمات رسانی، شناسایی نیازها و انعکاس آن به حوزه های برنامه ریز در محور ترویج فرهنگ قرآن و معارف و نیز ارتفاع و ارتقاء منزلت ایثارگران اشاره کرد. امیدواریم که این تحقیق منتج به تغییر رفتار و ارتقاء باورها در خانواده‌های جامعه هدف بشود زیرا خانواده های شاهد و ایثار، بهترین سُفرای انتقال فرهنگ قرآن، ایثار و شهادت برای نسل‌های بعدی هستند.

ب) جنبه های مجهول و مبهم مسئله:

از جمله جنبه های مجهول و مبهم این پژوهش می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱- میزان علاقه‌مندی و انگیزه جامعه هدف نسبت به آموزش‌های قرآن و معارف اسلامی

۲- ضرورت و دامنه‌ی انجام آموزش‌های قرآنی و معارفی در بین جامعه هدف

۳- راهکارهای عملی فراگیر نمودن آموزش‌های قرآنی و معارف در بین خانواده‌های شاهد و ایثارگر

ج) بیان مصادیق و نمونه های مسئله:

هدف از این تحقیق، فراگیر نمودن آموزش‌های قرآنی در بین خانواده های شاهد و ایثارگر می‌باشد که حاصل آن برگزاری کلاس‌های آموزشی حفظ، قرائت و ترجمه و تفسیر قرآن، توسط بنیاد شهید و امور ایثارگران، برگزاری مسابقات حضوری و غیر حضوری در همین رشته‌ها خواهد بود. هرچند که مشابه این پژوهش توسط سازمان دارالقرآن الکریم، مرکز توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی وزارت ارشاد اسلامی، اداره قرآن وزارت آموزش و پرورش و دارالقرآن حوزه مقاومت بسیج، صورت گرفته است ولی چنین تحقیقی به طور خاص در بنیاد شهید و امور ایثارگران انجام نگرفته است و بنابراین مصداقی ندارد.

پرسش‌های تحقیق

از آنجایی که این تحقیق به صورت میدانی با سؤالات از قبل تعیین شده (بسته) صورت می‌پذیرد و آنگاه با استفاده از علم آمار به تحلیل داده‌ها در عرصه کم و کیف پرداخته می‌شود، بنابراین سؤالات مشخص تحقیق به شرح ذیل می‌باشد:

۱- خانواده های شاهد و ایثارگر تا چه میزان با قرآن و معارف آن آشنایی دارند و نسبت به یادگیری آن

علاقه نشان می‌دهند؟

۲- خانواده های شاهد و ایثارگر فعالیت‌های قرآنی بنیاد را در زمینه‌ی آموزش و ترویج فرهنگ قرآنی چگونه ارزیابی می‌کنند؟

۳- راهکارهای عملی ترغیب و تشویق جامعه‌ی هدف در پذیرش و همکاری برای این گونه آموزش‌ها (قرآنی و معارف اسلامی) و نیز راه‌های ترویج آن کدام است؟

۴- خانواده های شاهد و ایثارگر بیشتر به فراگیری کدام رشته از رشته های قرآنی علاقه‌مند می‌باشند؟

۵- مهم‌ترین مشکلات در مسیر ترویج فرهنگ قرآنی در بین خانواده های جامعه هدف کدام است؟

لازم به ذکر است، پرسش‌های اصلی و فرعی پرسش‌نامه پس از تایید طرح، با رعایت اسلوب‌های پرسش‌نامه نویسی و با توجه به میزان تأثیر آن‌ها در اثبات و یا رد فرضیه‌ها تهیه گردیده است.

فرضیه های تحقیق

هرچند پاسخ‌های منطقی و مستند و معقول به پرسش‌های تحقیق منوط به جواب‌های جامعه‌ی هدف است اما با توجه به سوابق و پیشینه‌ی این گونه تحقیق‌ها چنین بر می‌آید که جواب‌ها و پاسخ‌ها به این گونه باشد یا حداقل ما در مقام پاسخ‌های ذیل می‌باشیم:

۱- آشنایی خانواده های جامعه هدف با قرآن و معارف آن در حدّ متوسط می‌باشد اما میزان علاقه‌ی ایشان به یادگیری قرآن و رشته های مختلف آن به مراتب بالاتر است که این علاقه، خود می‌تواند، باعث اشاعه‌ی فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه بشود.

۲- به علت عدم برنامه ریزی دقیق در حوزه‌ی فعالیت‌های قرآنی و منسجم نبودن این گونه فعالیت‌ها و در برخی موارد عدم احساس نیاز خود افراد و یا یکسان نبودن سطح علمی خانواده‌ها، کلاس‌های آموزشی برگزار شده بازدهی شایسته و بایسته خود را نداشته‌اند که باید در این زمینه بررسی‌های کارشناسانه ای کرد

۳- برنامه ریزی دقیق و حسن مدیریت در امر آموزش قرآن و هم چنین برگزاری کلاس‌های آموزشی مستمر حضوری و یا غیر حضوری و تشویق مستعدان یادگیری قرآن می‌تواند راهی برای ترغیب جامعه هدف به این گونه آموزش‌ها باشد.

۴- خانواده های جامعه هدف در مرحله اولیه آموزش، علاقه‌مند به تشکیل کلاس‌های روخوانی و روانخوانی قرآن به همراه ترجمه و مفاهیم آن می‌باشند و در مراحل بالاتر نیاز به یادگیری علوم قرآن و تفسیر آن و همچنین قرائت تخصصی دارند و اکثراً نوجوانان و جوانان به کلاس‌های حفظ قرآن علاقه نشان می‌دهند.

۵- اهمیت مشکلات در مسیر ترویج فرهنگ قرآنی در میان خانواده‌ها، اولاً عدم مدیریت دقیق و برنامه ریزی منسجم در این زمینه می‌باشد که هیچگاه به صورت جدی به این مقوله پرداخته نشده و یا اگر کاری هم انجام شده صرفاً جنبه تشریفاتی داشته و ثانیاً بزرگ‌ترین آفتی که باید با آن مبارزه کرد، تبلیغات سوء دشمن علیه اسلام و قرآن و در مقابل، نداشتن انگیزه‌ی کافی برای یادگیری قرآن از سوی خانواده‌ها می‌باشد.

پیشینه‌ی موضوع

با بررسی سایت‌ها و دانشنامه‌ها، کتب و غیره، تا کنون تحقیقی به این شکل منظم، دقیق و جامع صورت نپذیرفته است. البته در سازمان دارالقرآن الکریم، مرکز توسعه فعالیت‌های قرآنی، اداره قرآن وزارت آموزش و پرورش و دارالقرآن نیروی مقاومت بسیج، تحقیقات تئوری محدود در سازمان خود صورت گرفته است ولی هیچ گونه تحقیق میدانی در این زمینه انجام نشده است و این پایان نامه در پی آن است که در جامعه هدف خود (جامعه ایثار و شهادت) به شکل آماری، تحلیلی قابل عمل ارائه دهد. ضمناً با بررسی‌های صورت گرفته و اعتراف مسئولین بنیاد به این نتیجه رسیدیم که تا کنون این عرصه خالی از تحقیق ولو به صورت تئوری بوده است که امیدوارم این تحقیق بتواند راه‌گشایی برای انجام پژوهش‌های دیگری در این حوزه باشد ان شاء الله.

اهمیت موضوع

این تحقیق از چند جهت حائز اهمیت است:

۱. تحقیق به صورت میدانی بوده و براساس پرسش نامه ای تدوین شده است.
۲. همه ی افرادی که به عنوان نمونه تصادفی آماری انتخاب شده اند در کلاس های بنیاد شهید و امور ایثارگران مناطق مختلف تهران شرکت کرده‌اند و یا از فعالیت های قرآنی بنیاد آگاه و بعضاً در این گونه فعالیت ها مشارکت داشته اند.
۳. نتایج این تحقیق و پیشنهادات ارائه شده در پایان آن، کاملاً و مستقیماً برای بهبودی آموزش به خانواده های شاهد و ایثارگر استان تهران قابل اجرا خواهد بود.

جنبه های نوآوری

این تحقیق با استفاده از ادبیات غنی و قوی فارسی، اسناد های قرآنی به جا و ضروری، رک گویی، صریح گویی، انتقاد های منصفانه، به چالش کشیدن آموزش های موجود و بررسی های موشکافانه ی برنامه های فرهنگی و قرآنی بنیاد شهید و امور ایثارگران با استفاده از واقعیت های موجود و نیز نظرات خود خانواده های معظم شهدا و ایثارگران انجام شده است، که از این لحاظ می توان به جنبه های نوآوری این پژوهش اشاره کرد.

اهداف پژوهش

هدف از این پژوهش، اولاً بررسی میزان علاقه مندی و انگیزه ی جامعه ی هدف نسبت به آموزش های قرآنی و معارف اسلامی و نیز ضرورت انجام این گونه آموزش ها به خانواده های شاهد و ایثارگر و پی بردن به مشکلات و نیاز های آموزشی ایشان می باشد که پس از بررسی های انجام شده در نتیجه، بهترین راه کار برای عملی و فراگیر نمودن این قبیل آموزش ها به خانواده های معظم شهدا و ایثارگران ارائه شده است.

روش پژوهش

انتخاب روش تحقیق بستگی به هدف ها و ماهیت پژوهش و امکانات اجرایی آن دارد بنابراین هنگامی می توان در مورد نوع پژوهش تصمیم گرفت که ماهیت موضوع پژوهش، هدف ها و وسعت و دامنه ی تحقیق دقیقاً مشخص باشد^۱

با توجه به موضوع پژوهش که بررسی راهکارهای فراگیر نمودن فرهنگ قرآن و معارف در بین خانواده های شاهد و ایثارگر می باشد تحقیق از نوع تحقیق میدانی و کاربردی محسوب می شود، به علاوه روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی می باشد که روش همبستگی یکی از انواع روش های پژوهش توصیفی و غیر آزمایشی است که در آن رابطه ی میان متغیر ها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می گردد^۲

به طور کلی می توان گفت که این پژوهش از نوع توصیفی و روش مورد استفاده در این پژوهش روش همبستگی است.

۱- نادری عزت الله و سیف نراقی مریم، اختلافات رفتاری کودکان و روشهای اصلاح آن، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول، ۱۳۸۴ ش، ص ۱۲۷

۲- سرمد زهره و همکاران، روش های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، انتشارات آگاه، چاپ ۱۲، ۱۳۸۵ ش، ص ۲۳۷

روش اجرا و جمع آوری اطلاعات

در این پژوهش جهت جمع آوری اطلاعات از روش های کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است .

الف) روش اسنادی: به منظور جمع آوری اطلاعات در خصوص موضوع مربوطه و استفاده از منابع مهم، اسناد، مدارک و مقالات رساله ها و پژوهش ها و همچنین جستجو در اینترنت به منظور دست یابی به مقالات، از روش های جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای استفاده شده است.

ب) روش میدانی: برای بررسی و آزمون فرضیات تحقیق با استفاده از پرسش نامه، اطلاعات لازم از نمونه ها گرد آوری شده است بدین صورت که پس از انتخاب و تایید پرسش نامه ها و تعیین حجم نمونه، تعداد افرادی که وابسته به خانواده های شاهد و ایثارگر بودند و با فعالیت های قرآنی بنیاد نیز ارتباط بیشتری داشتند، که از جمله ی آن ها می توان به شرکت کنندگان در کلاس های قرآنی مناطق بنیاد، کلاس پیشتازان، دانش پژوهان موسسه قرآنی هدی و خانواده های دانش آموزان مدرسه ی راهنمایی شاهد ارشاد منطقه ۱۲ اشاره کرد که به عنوان نمونه تصادفی، برای اخذ اطلاعات مربوطه انتخاب گردید و پرسش نامه ها در بین ایشان توزیع شد که جمعا ۱۳۸ نفر شدند.

جامعه آماری

اولین گام انجام یک پژوهش شناسایی جامعه ای است که محقق علاقه مند است یافته های تحقیق را به آن ها تعمیم دهد و جامعه خود شامل گروهی از افراد است که دارای یک یا چند صفت مشترک هستند و این صفات مورد توجه پژوهشگر می باشد.^۱

با توجه به هدف تحقیق که بررسی راهکارهای فراگیر نمودن فرهنگ قرآن و معارف در بین خانواده های ایثارگران و شهدا می باشد، منطقی است که برای دریافت نظرات و پیشنهادات موثر در این پژوهش از افرادی استفاده شود که در کلاس های قرآنی بنیاد شرکت کرده و یا مشتاق و پیگیر این گونه آموزش ها هستند، لذا پژوهشگر جامعه آماری خود را از میان شرکت کنندگان در کلاس های قرآنی بنیاد مناطق مختلف استان تهران، کلاس پیشتازان قرآنی و خانواده های دانش آموزان مدرسه راهنمایی شاهد ارشاد منطقه ۱۲ به صورت نمونه تصادفی از میان این عزیزان، انتخاب کرده است بنابر آنچه ذکر شد در آخر، حجم نمونه آماری نسبت به کل جامعه هدف ۱۳۸ نفر شد.

۱-بست جان، روش های تحقیق در علوم تربیتی، ترجمه حسن پاشا شریفی و نرگس طالقانی، تهران انتشارات رشد

۱۳۶۶، چاپ اول ص ۱۸۳

ابزار اندازه گیری پژوهش

ابزار اندازه گیری این پژوهش پرسش نامه ای است که سوالات آن پس از بررسی های بسیار توسط اساتید راهنما و مشاور و نیز کارشناسان آمار و روانشناسی تهیه گردید، که این پرسش نامه از چند بخش تشکیل شده که عبارتند از:

اطلاعات فردی، میزان علاقه مندی و آشنایی جامعه هدف با رشته های مختلف قرآنی، ارزیابی کلاس ها و مسابقات برگزار شده و در آخر پیشنهادات و ارائه راهکارهای موثر، همچنین نمونه پرسش نامه به پیوست آمده است.

شیوه ی نمره گذاری پرسش نامه

به منظور سنجش سوالات از مقیاس درجه بندی لیکرت استفاده گردیده است که به شکل زیر نمره گذاری شده است:

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۵	۴	۳	۲	۱

نحوه ی اجرای پرسش نامه

در پژوهش حاضر محقق پرسش نامه های آماده شده را در بازه های زمانی مختلف، میان خانواده های شاهد و ایثارگر به صورت نمونه ی تصادفی، توزیع کرده که ایشان در محیطی آرام و به دور از فشار و استرس به پرسش نامه ها پاسخ داده اند.

چگونگی تحلیل داده ها

تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفته است که برای رسم نمودارها و جداول از برنامه excel نسخه ۲۰۰۷ و آزمون های آماری از نرم افزار spss نسخه ی ۱۳ استفاده شده است.